

Sygn. akt: I C 453/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lipca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Dutkiewicz

Protokolant: stażysta Marzena Bożyk

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2022 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

sprawy z powództwa **G. S., A. S.**

przeciwko **(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie

I ustala nieistnienie stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) zawartej w dniu 12 marca 2008 r. pomiędzy powodami G. S. i A. S. a (...) Bank S.A. z siedzibą w W., poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.;

II zasądza od pozwanego na rzecz powodów 11 800 zł (jedenaście tysięcy osiemset złotych 00/100) tytułem zwrotu kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w zapłacie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

SSO Agnieszka Dutkiewicz

IC 453/21

Uzasadnienie wyroku z dnia 4 lipca 2022 roku

Pozwem z dnia 6 kwietnia 2021 roku (data wpływu do Sądu – 9.04.2021 r.) powodowie G. S. i A. S. w pozwie przeciwko pozwanemu (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wnieśli o ustalenie na podstawie art. 189 kpc, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe (...) denominowana w walucie (...) zawarta z (...) Bank S.A., poprzednikiem prawnym pozwanego, o numerze (...) w dniu 12 marca 2008 r. jest bezwzględnie nieważna.

Nadto powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz zwrotu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa procesowego w kwocie 17 zł (k. 6-38).

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że w dniu 12 marca 2008 r. zawarli jako konsumenci z pozwanym ww. umowę kredytu hipotecznego denominowanego w walucie (...), kwota udzielonego kredytu wynosiła 575 000 zł, zaś celem kredytu było pokrycie kosztu budowy domu jednorodzinnego. Wskazano, że zawarcie umowy zostało poprzedzone spotkaniami powodów z przedstawicielem banku, a powodowie otrzymali rekomendację do zawarcia umowy kredytu denominowanego w walucie (...), w szczególności ze względu na korzystniejsze warunki i rzekomy niewzruszony kurs waluty. Nadto wskazano, że powodowie przed podpisaniem umowy nie otrzymali egzemplarza umowy ani regulaminu,

aby móc się zapoznać z tymi dokumentami, przeanalizować w warunkach umożliwiających kompleksowe i pełne ich zrozumienie.

Powodowie wskazali również, że umowa miała charakter wzorca umownego i nie podlegała żadnym negocjacjom z powodami. Postanowienia umowy dotyczące mechanizmu waloryzacji nie były indywidualnie uzgadniane między stronami. Wskazano także, że kursy kupna i sprzedaży (...) ustalał arbitralnie bank i publikował je w tabelach. Nadto wskazano, że pozwany w żaden sposób nie poinformował powodów o realnym ryzyku kursowym wiążącym się z zaciągnięciem zobowiązania w obcej walucie. Wskazano, że w związku z drastycznym podwyższeniem kursu franka szwajcarskiego powodowie zmuszeni są spłacać kredyt w wysokości znacznie większej niż w dacie podpisania umowy.

W ocenie powodów kwestionowana umowa jest nieważna w świetle art. 69 ust. 1 Prawa bankowego i zmierza do jego obejścia, gdyż pozwany bank nakazuje powodom zwrot innej kwoty kapitału niż rzeczywiście oddana im do korzystania i rzeczywiście przez nich wykorzystana, nadto nie doszło do jednoznacznego oznaczenia świadczenia kredytobiorcy, pozwany wykorzystał mechanizm waloryzacji w sposób sprzeczny z funkcją waloryzacji. Poza tym, zdaniem powodów umowa jest nieważna, gdyż jest niezgodna z zasadami współżycia społecznego ze względu na fakt, iż pozwany mógł jednostronnie i w nieograniczony sposób regulować wysokość świadczenia powodów, powodowie nie mieli żadnej kontroli nad ustaleniem wysokości świadczenia przez pozwanego ani możliwości odwołania od niego, pozwany nie wytłumaczył powodom zasad ustalania wysokości kursów (...), ani umowa kredytu ani żaden inny dokument udostępniony powodom nie wskazywały, w jaki sposób pozwany ustalał kurs (...), pozwany ukrywał przez konsumentami, w tym powodami, rzeczywiste ryzyko walutowe, przedstawiając kredytobiorcom, w tym powodom, jedynie zalety kredytu indeksowanego kursem (...). Poza tym wskazano, że umowa nie może być kontynuowana po eliminacji abuzywnych postanowień w związku z art. 353¹ k.c. oraz art. 58 § 1 k.c., ze względu na to, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością umowa nie zostałaby podpisana. Powodowie w niniejszej sprawie zakwestionowali klauzule zawarte w § 2 ust. 2, § 4 ust 1a, § 9 ust. 2, § 9 ust. 6, § 12 ust. 2 umowy, które według powodów stanowią klauzule abuzywne w rozumieniu art. 385¹ k.c..

W odpowiedzi na pozew z dnia 8 czerwca 2021 roku (data wpływu do Sądu – 11.06.2021 r.) pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 90-128).

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że roszczenia strony powodowej są w całości bezzasadne, a kwestionowana umowa kredytu stanowi ważne i skuteczne zobowiązanie i brak jest podstaw do stwierdzenia jej nieważności z mocy prawa. Nadto pozwany zakwestionował istnienie interesu prawnego powodów w powództwie o ustalenie.

Pozwany wskazał m.in. na brak sprzeczności z art. 69 Prawa bankowego, brak naruszenia granic swobody umów (art. 353¹ k.c.), brak naruszenia zasad współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.) brak naruszenia art. 358¹ k.c. Wskazano, że umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej była prawnie dopuszczalna nawet przed wejściem w życie tzw. Ustawy antyspreadowej.

Wskazano, że kredyt indeksowany do waluty obcej nie jest kredytem złotowym, a walutą zobowiązania kredytowego była i jest waluta obca. W ocenie pozwanego przedmiotem kontroli pod kątem abuzywności są postanowienia umowne w rozumieniu normatywnym (a nie redakcyjnym). Wskazano, że w nomenklaturze stosowanej w orzecznictwie (...) występuje wyraźne rozróżnienie na dwie osobne normy: (...), inaczej (...) oraz (...) inaczej (...). Postanowienia te są od siebie odrębne pod względem normatywnym i powinny podlegać odrębnej ocenie z punktu widzenia abuzywności. Wskazano także, że ewentualne unieważnienie Umowy kredytu miałyby szczególnie szkodliwe skutki dla konsumenta. Pozwany podkreślił, iż oferując zawarcie powodom umowy kredytu udzielił im pełnej i rzetelnej informacji na temat mechanizmu funkcjonowania kredytu indeksowanego kursem (...), w tym poinformował ich o ryzyku wiążącym się z zawarciem tego rodzaju umowy. Wskazano, że o wykonaniu przez Pozwanego obowiązku informacyjnego świadczą choćby oświadczenia Powoda zawarte w Umowie kredytu.

Dalej pozwany zaprzeczył, by powodom nie przedstawiono odpowiedniej symulacji wysokości rat w zależności od znaczących, nieprzewidywalnych wahań kursu (...), a także nie przedstawiono informacji dotyczących mechanizmu stosowania przez bank różnych kursów waluty (...) do wypłaty (uruchomienia) kredytu oraz do jego spłaty. Zaprzeczono również temu, aby w okresie pomiędzy złożeniem wniosku kredytowego, a podpisaniem umowy powodowie nie mieli możliwości negocjowania warunków umowy, a pracownik pozwanego, tuż przed podpisaniem umowy, w sposób ogólny omówił zapisy umowy i zostały pominięte kluczowe kwestie związane z uruchomieniem kredytu, mechanizmami zmiany kursów, kształtowania kursów, ani nie zostały przedstawione wykresy obrazujące zmiany kursów waluty (...) i wpływu na wysokość raty. Pozwany zakwestionował również to, by nie poinformował powodów w sposób klarowny i zrozumiały dla nich o wiążącym się z zawarciem umowy kredytu indeksowanym ryzyku, o możliwych konsekwencjach ekonomicznych wzrostu kursu waluty i jego potencjalnym wpływie na wysokość kapitału kredytu, jak i poszczególnych rat oraz że wzrost kapitału i rat mógł osiągnąć tak znaczne rozmiary, że naraziłby na ryzyko zdolność powodów do dokonywania spłat w przypadku silnej deprecjacji złotego względem waluty (...). W ocenie pozwanego powodowie mieli możliwość negocjowania z pozwanym warunków umowy, w szczególności w zakresie wyboru sposobu uruchomienia kredytu, jak również sposobu spłaty rat kapitałowo-odsetkowych. Wskazano, że nieprawdą jest, że powodowie mogli jedynie zaakceptować zapisy o treści zaproponowanej przez stronę pozwaną. Nadto zaprzeczono, aby w chwili podpisywania umowy, jak i w okresie późniejszym faktyczna wysokość zobowiązania powodów pozostała nieznana, a kwota kredytu oraz wysokość rat spłaty kredytu uzależniona została od mierników wartości nieznanych powodom, w tym w postaci kursu kupna i kursu sprzedaży franka szwajcarskiego obowiązującego i ustalane przez pozwanego w sposób arbitralny.

Pismem z dnia 14 czerwca 2021 r. (data wpływu 17.06.2021 r.) pozwany wniósł o zawieszenie postępowanie (k. 226-229). Pismem z dnia 18 sierpnia 2021 r. (data wpływu do Sądu 25.08.2021 r.) powodowie wnieśli o oddalenie wniosku pozwanego (k. 292-293).

Na rozprawie w dniu 13 czerwca 2022 roku powodowie zostali pouczeni o skutkach ewentualnego uwzględnienia ich żądania ustalenia nieważności umowy, w szczególności pouczeni zostali, iż będzie się to wiązać z obowiązkiem wzajemnego zwrotu świadczeń uzyskanych przez strony w związku z wykonaniem umowy oraz, że może się to wiązać z ewentualnymi roszczeniami pozwanego o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie przez powodów z udostępnionego im kapitału. Powodowie oświadczyli, że mają świadomość tych konsekwencji i podtrzymali w całości swoje żądania (k. 342v.).

W dalszym toku postępowania strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 12 marca 2008 r. powodowie G. S. i A. S. zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego ((...) Bank Spółka Akcyjna) umowę kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) indeksowanego kursem franka szwajcarskiego, na kwotę 575 000,00 zł z przeznaczeniem na budowę domu mieszkalnego jednorodzinnej realizowanej na działce nr (...), położonej w miejscowości P., gm. B., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Bydgoszczy prowadzi KW nr (...). Powodowie zawarli umowę jako konsumenci. Umowa została zawarta na okres 360 miesięcy od dnia 12 marca 2008 r. do dnia 5 marca 2038 r. (ostateczny termin spłaty kredytu).

Integralną częścią umowy były Ogólne Warunki Kredytowania w Zakresie Udzielania Kredytów na Cele Mieszkaniowe oraz Kredytów i P. hipotecznych w (...) Bank S.A. (...).

Zgodnie z § 2 ust. 2 umowy kwota kredytu denominowanego (waloryzowanego) w (...) lub transzy kredytu została określona według kursu kupna dewiz dla wyżej wymienionej waluty zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu wykorzystania kredytu lub transzy kredytu.

W § 4 ust. 1a umowy strony ustaliły, że każda transza kredytu będzie wykorzystywana w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości transzy według kursu kupna dewiz dla (...) zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu wykorzystania kredytu.

Oprocentowanie (stopa procentowa) kredytu w całym okresie kredytowania jest zmienne i stanowi sumę zmiennej stawki odniesienia i stałej marży banku w wysokości 2,05%. W dniu zawarcia umowy oprocentowanie kredytu wynosi 4,85% w stosunku rocznym i jest równe stawce odniesienia, którą jest stawka rynku pieniężnego LIBOR 3-miesięczny.

Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych określona była w (...). Spłata rat kapitałowo-odsetkowych dokonywana była w złotych po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu kupna dewiz dla (...) zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu spłaty. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych w złotych zależała od wysokości kursu sprzedaży dewiz dla (...) obowiązującego w banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości w/w kursu waluty ma wpływ na ostateczną wysokość spłaconego przez kredytobiorcę kredytu (§ 9 ust. 2 umowy).

Jako prawne zabezpieczenie kredytu wskazano hipotekę kaucyjną w wysokości 1150000 zł ustanowioną na nieruchomości, tj. działce nr (...), położonej w miejscowości P., gm. B., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Bydgoszczy prowadzi KW nr (...) oraz cesję na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia budowy domu jednorodzinnego i domu jednorodzinnego od ognia i innych zdarzeń losowych.

Powodowie złożyli oświadczenia zawarte w § 11 ust. 4 oraz § 11 ust. 5 umowy, zgodnie z treścią których zostali poinformowani przez bank o ryzyku związanym ze zmianą kursów walut oraz, że rozumieją wynikające z tego konsekwencje. Zaakceptowali oni także zasady funkcjonowania kredytu denominowanego (waloryzowanego) w walucie wymiennej, zasady dotyczące określenia kwoty kredytu, sposobu jego uruchomienia, wykorzystania oraz warunków jego spłaty.

Strony w dniu 20 listopada 2008 r. zawarły aneks nr (...) do przedmiotowej umowy.

Dowody: umowa kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 12.03.2008 r. - k. 41-46, aneks nr (...) do umowy z dnia 20.11.2008 r. - k. 47-49, odpis KRS pozwanego - k. 50-64, 132-138, Ogólne warunki kredytowania w zakresie udzielania kredytów na cele mieszkaniowe i pożyczek hipotecznych w (...) Bank S.A. - k. 139-142.

Powodowie szukali oferty kredytowej w budowę domu, który przeznaczony był na cele mieszkaniowe powodów. W tej nieruchomości nigdy nie była i nie jest prowadzona działalność gospodarcza, ani nie był on wynajmowany. Oferta kredytu w (...) została przedstawiona przez pracownika banku jako najkorzystniejsza dla powodów, z racji ich potrzeb kredytowych, przedstawiana była jako bezpieczna z uwagi na stabilność waluty. Powodowie zaufali pozwanemu i po zapoznaniu się z tą ofertą zdecydowali, że zawrą umowę o kredyt w walucie obcej - (...). Dla powodów był to pierwszy kredyt z walutą obcą.

Umowa zawarta została przez strony z wykorzystaniem przedłożonego przez Bank wzorca umownego, bez możliwości negocjacji jej treści. Przedstawiciel Banku przedstawił ofertę kredytu w (...) jako korzystną. Zapewniano powodów o stabilności waluty (...). Powodowie polegali na zaufaniu do pracowników banku. Powodowie nie zostali w odpowiedni sposób poinformowani jak w pozwanym Banku był ustalany kurs wymiany waluty franka szwajcarskiego, a także na czym polega mechanizm indeksacji kredytu. W konsekwencji powodowie nie mogli określić całkowitego kosztu udzielonego im kredytu. Swoboda wyboru powodów ograniczała się jedynie do możliwości zawarcia umowy bądź odmowy jej zawarcia na warunkach przedstawionych jednostronnie przez pozwanego Bank. Powodowie nie mieli możliwości negocjacji treści umowy.

Powodowie ok. 2 lata temu dowiedzieli się mediów o abuzywnych klauzulach zawartych w umowach frankowych. Udali się więc do radcy prawnego po konsultację. Po uzyskaniu porady zdecydowali się wnieść powództwo.

Dowody: zeznania powoda G. S. - k. 342-343, 00:02:55-00:26:15, zeznania powódki A. S. - k. 343, 00:26:15-00:29:32.

Kredyt został uruchomiony w trzech transzach wypłaconych w dniach 216 marca 2008 r., 17 czerwca 2008 r. oraz 26 listopada 2008 r.. Powodowie regularnie spłacali kredyt w złotychkach, nadal spłacają kredyt.

Dowody: zaświadczenie pozwanego z dnia 30.12.2020 r. o dokonanych wypłatach transz kredytu, dokonanych spłatach i oprocentowaniu - k. 65-69, zestawienie spłat kredytu dokonanych przez stronę powodową - k. 143-145v., zeznania powoda G. S. - k. 342-343, 00:02:55-00:26:15, zeznania powódki A. S. - k. 343, 00:26:15-00:29:32.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie ww. dokumentów złożonych przez strony w toku postępowania, jak również na podstawie przesłuchania obojga powodów.

Sąd uznał za wiarygodne oraz przydatne dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy dokumenty zebrane w aktach sprawy, albowiem zostały one sporządzone we właściwej formie, przewidzianej dla danego typu dokumentów. Ponadto autentyczność tych dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu ani stron postępowania.

Za wiarygodne Sąd uznał zeznania powodów na okoliczności związane z zawarciem przedmiotowej umowy. Powodowie przedstawili okoliczności, w których zaproponowano im zawarcie umowy kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem (...). Jako konsumenci, a zatem słabsza strona obrotu gospodarczego, polegali na zaufaniu do pracowników banku, którzy zapewniali ich o korzystności wyboru kredytu waloryzowanego do waluty obcej (...), jak również o stabilności kursu franka szwajcarskiego.

Dokumentacja w postaci: Pisma Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 31 maja 2017 r., Analizy Banków (...) kredytu walutowego na kredyt złotowy LIBOR. Ocena skutków finansowych” oraz Ekspertyz prawnych sporządzonych przez dr hab. I. W. nie wniosły niczego istotnego do sprawy oraz nie były przydatne dla stwierdzenia okoliczności faktycznych istotnych dla niniejszej sprawy. Zaoferowane przez pozwanego dowody wskazują na istnienie różnych ocen prawnych kredytu, jak i na szerokie tło ekonomiczne kredytów indeksowanych. Wskazać jednak należy, że przeprowadzenie prawnej oceny umowy zastrzeżone jest dla Sądu.

Sąd uznał zeznania świadków J. L. oraz E. S. za nieprzydatne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Powołani świadkowie nie brali udziału w procesie zawierania przez strony kwestionowanej umowy kredytu, przez co nie mogli posiadać wiedzy istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy. W związku z tym dowód ten został pominięty przez Sąd przy ocenie prawnej przedmiotowej sprawy.

Również na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowód z opinii biegłego jako nieistotny dla rozstrzygnięcia. Zdaniem Sądu z uwagi na ustalenie, że umowa zawiera postanowienia abuzywne w zakresie wprowadzenia klauzuli waloryzującej świadczenia stron według nieokreślonego i nieobiektywnego miernika, co powoduje jej nieważność, zbędne było przeprowadzenie ww. dowodu. Sąd uznał, że przeprowadzenie tego dowodu było zbędne, gdyż zostały dostatecznie wyjaśnione okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (k. 343 akt).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

W niniejszej sprawie powodowie domagali się o ustalenia na podstawie art. 189 kpc, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe (...) denominowana w walucie (...) zawarta z (...) Bank S.A., poprzednikiem prawnym pozwanego, o numerze (...) w dniu 12 marca 2008 r. jest bezwzględnie nieważna.

W sprawie bezsporne było, że w dniu 12 marca 2008 r. powodowie G. S. i A. S. zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego ((...) Bank Spółka Akcyjna) umowę kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) indeksowanego kursem franka szwajcarskiego, na kwotę 575.000,00 zł z przeznaczeniem na budowę domu mieszkalnego jednorodzinnej realizowanej na działce nr (...), położonej w miejscowości P., gm. B., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Bydgoszczy prowadzi KW nr (...). Powodowie zawarli umowę jako konsumenci. Umowa została zawarta na okres 360 miesięcy od dnia 12 marca 2008 r. do dnia 5 marca 2038 r. (ostateczny termin spłaty kredytu). Integralną częścią umowy

były Ogólne Warunki Kredytowania w Zakresie Udzielania Kredytów na Cele Mieszkaniowe oraz Kredytów i P. hipotecznych w (...) Bank S.A. (...). Zgodnie z § 2 ust. 2 umowy kwota kredytu denominowanego (waloryzowanego) w (...) lub transzy kredytu została określona według kursu kupna dewiz dla wyżej wymienionej waluty zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu wykorzystania kredytu lub transzy kredytu. W § 4 ust. 1a umowy strony ustaliły, że każda transza kredytu będzie wykorzystywana w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości transzy według kursu kupna dewiz dla (...) zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu wykorzystania kredytu. Oprocentowanie (stopa procentowa) kredytu w całym okresie kredytowania jest zmienne i stanowi sumę zmiennej stawki odniesienia i stałej marży banku w wysokości 2,05%. W dniu zawarcia umowy oprocentowanie kredytu wynosi 4,85% w stosunku rocznym i jest równe stawce odniesienia, którą jest stawka rynku pieniężnego LIBOR 3-miesięczny. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych określona była w (...). Spłata rat kapitałowo-odsetkowych dokonywana była w złotych po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu kupna dewiz dla (...) zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu spłaty. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych w złotych zależała od wysokości kursu sprzedaży dewiz dla (...) obowiązującego w banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości w/w kursu waluty ma wpływ na ostateczną wysokość spłaconego przez kredytobiorcę kredytu (§ 9 ust. 2 umowy). Jako prawne zabezpieczenie kredytu wskazano hipotekę kaucyjną w wysokości 1150000,00 zł ustanowioną na nieruchomości, tj. działce nr (...), położonej w miejscowości P., gm. B., powiat (...), dla której Sąd Rejonowy w Bydgoszczy prowadzi KW nr (...) oraz cesję na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia budowy domu jednorodzinnego i domu jednorodzinnego od ognia i innych zdarzeń losowych. Powodowie złożyli oświadczenia zawarte w § 11 ust. 4 oraz § 11 ust. 5 umowy, zgodnie z treścią których zostali poinformowani przez bank o ryzyku związanym ze zmianą kursów walut oraz, że rozumieją wynikające z tego konsekwencje. Zaakceptowali oni także zasady funkcjonowania kredytu denominowanego (waloryzowanego) w walucie wymiennej, zasady dotyczące określenia kwoty kredytu, sposobu jego uruchomienia, wykorzystania oraz warunków jego spłaty. Strony w dniu 20 listopada 2008 r. zawarły aneks nr (...) do przedmiotowej umowy.

Sąd ustalił także, że umowa zawarta została przez strony z wykorzystaniem przedłożonego przez Bank wzorca umownego, bez możliwości negocjacji jej treści. Przedstawiciel Banku przedstawił ofertę kredytu w (...) jako korzystną. Zapewniano powodów o stabilności waluty (...). Powodowie polegali na zaufaniu pracowników banku. Powodowie nie zostali w odpowiedni sposób poinformowani jak w pozwanym Banku był ustalany kurs wymiany waluty franka szwajcarskiego, a także na czym polega mechanizm indeksacji kredytu. W konsekwencji powodowie nie mogli określić całkowitego kosztu udzielonego im kredytu. Swoboda wyboru powodów ograniczała się jedynie do możliwości jej zawarcia bądź odmowy zawarcia na warunkach przedstawionych jednostronnie przez pozwanego Bank. Nie mieli możliwości negocjacji treści umowy.

Pozwany nie dopełnił spoczywających na nim obowiązków informacyjnych względem powodów. W oczywisty sposób nie spełnia powyższych wymogów samo oświadczenie kredytobiorców o tym, że mają pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami zaciągniętymi w walucie wymiennej oraz że ponoszą ryzyko zmiany kursów walutowych i zmiany stóp procentowych. Strona pozwana nie przedstawiła sądowi żadnego wartościowego materiału dowodowego, który wskazywałby na to, że przekazała powodom istotne informacje, które pozwalałyby im ocenić rzeczywisty poziom ryzyka związanego z kredytem indeksowanym do franka szwajcarskiego, w tym także oszacować rzeczywisty całkowity koszt tego kredytu. Bank nie udzielił informacji, które umożliwiłyby powodom rozeznanie się co do tego, jak duże jest ryzyko wzrostu kursu (...) w relacji do PLN, uwzględniając przy tym wieloletni okres związania stron umową kredytu. Za wystarczające pouczenie w tym zakresie nie sposób także traktować informacji, że kurs franka szwajcarskiego jest stabilny i może wzrosnąć nieznacznie.

W pierwszej kolejności Sąd rozpoznał żądanie powodów sprowadzające się do ustalenia nieważności umowy z uwagi na zawarcie w jej treści postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., co miało dawać pozwanemu możliwość narzucenia sposobu ustalania wysokości kwoty podlegającej zwrotowi, a w konsekwencji i wysokości odsetek, a więc głównych świadczeń kredytobiorcy. Powołane przez powodów klauzule tj. § 2 ust. 2, § 4 ust. 1a, § 9 ust. 2, § 9 ust. 6, § 12 ust. 2 umowy, w rzeczywistości mogą zostać uznane za niedozwolone. Zgodnie z treścią art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie

sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Jednocześnie zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.).

W ocenie Sądu nie ma znaczenia dla dokonywanej oceny to, w jaki sposób bank rzeczywiście ustalał kurs w trakcie wykonywania umowy i jaka była relacja kursu banku do kursu rynkowego, bowiem nie są to okoliczności istotne na gruncie art. 385² k.c. oraz oceny możliwego naruszenia interesów konsumenta. Zwrócić należy natomiast uwagę na fakt, że postanowienia umowy dawały przedsiębiorcy nieograniczoną swobodę w wyznaczaniu kursu waluty, a co za tym idzie również wysokości zobowiązań konsumenta.

Zaznaczyć należy, że pozwany prowadzi działalność gospodarczą w zakresie czynności bankowych. Powódowie natomiast zawarli przedmiotową umowę jako osoby fizyczne na cele konsumpcyjne. W ocenie Sądu nie budzi wątpliwości, że powódowie w niniejszej sprawie posiadają status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c.

Sąd rozważył, że abuzywność zapisów umowy powinno się badać na moment dokonywania czynności prawnej przez konsumenta z przedsiębiorcą. Z związku z powyższym, wprowadzenie tzw. ustawy antyspredowej z dnia 26 sierpnia 2011 r. nie miało znaczenia w niniejszej sprawie. Nie mogą być brane pod uwagę zmiany w ustawodawstwie wprowadzane po zawarciu umowy oraz sposób wykonywania umowy przez przedsiębiorcę, w szczególności zmiany w treści stosunku prawnego, który z powodu jego ukształtowania a priori jest nieważny od samego początku.

Dalej wskazać należy, że kwota podlegająca zwrotowi na rzecz banku nie została dostatecznie i ściśle w umowie określona, nie odpowiada ona nominalnie kwocie wykorzystanego kredytu i nie są określone w sposób obiektywny zasady jej ustalenia. Ponadto na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Zatem kredytobiorca jest zobowiązany do zwrotu określonej kwoty środków pieniężnych, którą jest kwota kapitału mu udostępnionego i przez niego wykorzystanego. Bank nie może więc żądać zwrotu większej kwoty aniżeli ściśle określonej i oddanej do dyspozycji klienta. Natomiast Sąd zwrócił uwagę na fakt, że kwota, którą powódowie mieli zwrócić pozwanemu nie została dostatecznie i ściśle w umowie określona, nie odpowiada ona nominalnie kwocie wykorzystanego kredytu i nie są określone w sposób obiektywny zasady jej ustalenia. Jeżeli umowa zawiera jakiegokolwiek zapisy, które dopuszczają dowolną waloryzację, to jest ona niezgodna z przepisami art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 358¹ § 2 i 5 k.c., ponieważ rażąco narusza interesy konsumenta.

Nieprecyzyjne i dowolne odwołanie się do bliżej nieznannej tabeli kursów sporządzanej na wewnętrzne potrzeby przez bank narusza wskazany przepis. Szczególnie istotne jest to, że strona powodowa nie wiedziała i nie mogła wiedzieć według jakiego kursu ostatecznie zostanie przeliczona jej rata, z każdym kolejnym miesiącem powodowie nie wiedzieli więc w praktyce ile wynosi rata, którą zobowiązani są uiścić. Naruszenie więc przez bank art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe jest oczywiste.

W myśl art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy Prawo bankowe, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności - w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na

walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Odwołanie się do tabeli kursów sporządzanej na wewnętrzne potrzeby banku jest nieprecyzyjne, w związku z czym narusza wskazany przepis. Ze względu na wyeliminowanie abuzywnych klauzul waloryzacyjnych z umowy, sprzeczność umowy z przepisem art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy Prawo bankowe tylko się pogłębia, albowiem brak jest wówczas jakiegokolwiek obiektywnego miernika według którego można przeliczyć kurs walut. Powoduje to w efekcie nieważność całej umowy kredytowej – zgodnie z treścią art. 58 k.c. Konsekwencją powyższego jest, to, że strony są obowiązane zwrócić sobie wzajemnie to, co już świadczyły na rzecz drugiej strony. Powodowie są tego świadomi, podobnie jak innych ewentualnych konsekwencji ustalenia nieważności umowy, co oświadczyli na rozprawie w dniu 13 czerwca 2022 r. (k. 342v. akt).

Dodać ponadto trzeba, że umowę należy ocenić jako sprzeczną z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami także i z tej przyczyny, że nawet, gdyby za rzeczywistą przyczynę wytoczenia powództwa uznać nie tyle skutki tzw. spreadu, co sam fakt znacznego wzrostu kursu franka szwajcarskiego to zauważyć trzeba, iż w dniu zawarcia umowy powodowie obejmowali swoją świadomością możliwość kilkuprocentowej wyżki i jej skutki. Taka świadomość ryzyka nie obejmuje, w ocenie Sądu, świadomego ryzyka uwolnienia kursu waluty przez kraj emisji i w efekcie wyżki kursu o 100%. To na pracownikach banku, jako profesjonalistach, spoczywał obowiązek wyczerpującego wyjaśnienia konsumentowi skutków takich zdarzeń, istoty gwarantowania waluty przez kraj emisji i możliwych skutków jej uwolnienia, w celu uzyskania pełnego obrazu ryzyka i możliwości jego rozważenia. W ocenie Sądu nie stanowią dowodu na wypełnienie obowiązków informacyjnych oświadczenia powodów o świadomości ryzyka walutowego i zmienności kursu, gdyż były to dokumenty konieczne, bez podpisania których nie doszłoby do zawarcia umowy. Nadto z treści tych dokumentów nie wynika, jaki był dokładny zakres informacji udzielonych powodom przez pozwanego. Ponadto, o sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego, w powiązaniu z powyższymi rozważaniami, świadczy także fakt, że w przypadku tak znacznego, niemożliwego do przewidzenia wzrostu kursu waluty, cały ciężar tego zdarzenia został przerzucony na kredytobiorcę. Bank natomiast, który udzielił powodom kredytu następnie pozyskiwał do swojej dyspozycji z tytułu rat środki znacznie wyższe, niż zaangażował, w związku z niemal podwojonym kursem franka szwajcarskiego – tak dalece niewspółmierne do środków wydatkowanych i rozsądnych zysków, że skutek ten czyni ważność umowy niemożliwą do obrony.

W niniejszej umowie kredytu pozwany zawarł klauzule abuzywne. Pozwany już na etapie konstruowania wzorca umowy naruszył dobre obyczaje. Miał on pełną dowolność kształtowania wzorca umowy i mógł zawrzeć w nim mechanizm ustalania kursu waluty korzystny dla konsumenta, albo przynajmniej obiektywny i sprawiedliwy. Taki, aby konsument mógł zweryfikować realną wartość kredytu i przede wszystkim rat, które będzie musiał zapłacić. Niewątpliwie pomogłoby to uzyskać powodom pełny obraz ryzyka w przypadku zawarcia umowy kredytu w walucie obcej.

Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd doszedł do przekonania, że żądanie strony powodowej dotyczące ustalenia nieważności przedmiotowej umowy kredytowej jest zasadne. Uznając, że przywołane przez stronę powodową klauzule w rzeczywistości są abuzywne, bezskuteczne i nie wiążą powodów, umowa jako sprzeczna z przepisami prawa jest nieważna na podstawie art. 58 k.c., a bez wyeliminowanych postanowień jej wykonanie nie jest możliwe. Powodowie mają w tym interes prawny określony w treści art. 189 k.p.c. w ustaleniu tej nieważności albowiem takie ustalenie rozstrzyga ostatecznie o ich prawach i obowiązkach, które wynikają z istniejącego stosunku zobowiązaniowego. Przesłanką uznania za uzasadnione żądania zapłaty jest niewątpliwie ustalenie nieistnienia umowy, jednak w ocenie Sądu w realiach niniejszej sprawy nie pozbawia to powodów interesu prawnego do uzyskania odrębnego stwierdzenia nieważności umowy. Umowa wiązałaby strony jeszcze do 2038 r.. Dokonanie ustalenia co do ważności umowy stron, a w konsekwencji stwierdzenia jej nieważności usunie więc stan niepewności co do sytuacji prawnej stron w przyszłości. W tej sytuacji w ocenie Sądu powodowie posiadają interes prawny w ustaleniu nieistnienia przedmiotowej umowy, a zarzut pozwanego w tym zakresie jest niesłuszny. Ustalenie nieważności przedmiotowej umowy ma ten skutek, że strony nie są nią związane i od początku nie były. Są więc obowiązane zwrócić sobie wzajemnie to, co już świadczyły na rzecz drugiej strony umowy wzajemnej.

Mając na uwadze wszystkie przytoczone okoliczności, Sąd na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. 58 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. ustalił nieistnienie stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) zawartej w dniu 12 marca 2008 r. pomiędzy powodami G. S. i A. S. a (...) Bank S.A. z siedzibą w W., poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. (punkt I wyroku).

O kosztach procesu orzeczono w punkcie II wyroku z uwzględnieniem wyniku sprawy, którą pozwany przegrał w całości. Zgodnie z treścią art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca zobowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Na koszty procesu, które poniosła powódka składa się opłata od pozwu – 1 000 zł oraz koszty zastępstwa procesowego – 10 800 zł. Z tego tytułu zasądzone od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11 800 zł. Wskazać należy, że pełnomocnik powodów nie przedłożył stosownego dowodu uiszczenia przez powodów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, toteż Sąd uznał, że strona powodowa nie wykazała skutecznie poniesienia tychże kosztów poprzez potwierdzenie przelewu. Wysokość przyznanych powodom kosztów zastępstwa procesowego Sąd ustalił na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r. Nr 1804 ze zm.).

SSO Agnieszka Dutkiewicz